

עֵרֶץ וְאַתִּיקָה

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 67 ■ תמוז תשס"ב ■ יוני 2002

יצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד עמוס נצר
המערות: עמית מריש 10, תל אביב 64731

החובה להמציא כתבי יד לרצד שכנגד – חובה אתית

חברות וחברים יקרים,

מניח רבות שהיננו אלנו מצביעות על תופעה חמורה: עורכי דין אשר מגישים כתב יד לרצד לביט המשפט, אינם טורחים להמציא עותק הימנו לעוה"ד של הרצד שכנגד. לנוכח היקפה המדאיג של התופעה, החלטנו להבהיר ולקבוע, כי ככלל, קיימת חובה להמציא כתב יד לרצד שכנגד בכל עת שעוריד מגיש כתב יד לרצד לביט המשפט. זוהי חובה אתית לכל דבר ועניין (ומובן, כי חובה זו לא תחול במצב בו ישנה הצדקה עניינית בדין להסתיר את כתב יד ביהודה מעיני הרצד שכנגד, כמו בעת נהגת בקשה להטלת עיקול זמני במעמד צד אחד). כזכור, החל משנת תשנ"ו מוטלת חובה על בעל-יד המיוצג ע"י עו"ד, להמציא כתבי יד לרצד בעניניו **במסגרות עורך-דין**, כאמור בתקנה 475א לתקנות סד"א. על-פי תקנה 477 תהא ההמצאה לנמנע וטו אולם אם הנמנע מיוצג, **ידיה ההמצאה לעורך הדין**. אשר לאופן ההמצאה, ניתן להמציא אשית, בדואר רשום עם אישור מסירה (תקנה 496), או באמצעות המסמיליה (תקנה 497א). מחויב כל האמור עולה בברור, כי כל אומת שעוריד מגיש כתב יד לרצד לביט המשפט, עליו להמציא עותק הימנו לרצד שכנגד, ופעמים רבות מתייבבת ההמצאה לעו"ד שכנגד. אין צורך להכביר מילים בעניין חשיבותה של המצאה לרצד. ניתן להסתייג מהחובה להוראת תקנה 242 לתקנות סד"א, לפיה "ראוי שתפקיט **המסמיליה או הרשם, בשעה שהוא דן בבקשה בכתב, כי לא יתינה הודעה מסתמכת או לא יתינה הבקשה לאדם שצריך היה לקבלה, ורשאי הוא לזכות את הבקשה או לדחות את הדיון בה על מנת שתינתן הודעה כאמור לפי הוראת ש"י יראו לו**".

לדעתנו, יש לרואת את חובת ההמצאה לעיל גם כחובה אתית. כידוע, סעיף 54 לחוק לשכת עורכי הדין מטיל על עוה"ד חובה, שהשלכותיה משמעותיות ביותר: **"במילוי תפקידו יפעל עורך הדין לטובת שולחו באנמנות ובמסירות, ויגזור לביט המשפט לעשות משפט"**. סעיף 54 מטיל על עוה"ד חובה לעורר לביט המשפט לעשות משפט (ראו לאחרונה: ע"פ 4765/98 אבו סעדה נ' מדינת ישראל, תקיעה (1199) 1380. באופן טבעי ומבקש, עו"ד יעזור לביט המשפט לעשות משפט אם יעמוד בחובתו החוקית וימציא עותק מכתב ידיו המוגש לרצד, גם לעוה"ד שכנגד. באופן כזה יוכל עוה"ד לעמוד גם בחובת ההגינות כלפי חברו למקצוע, היונקת את איתנה מן המוסר. לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשס"ב-1986, הקובע כי **"כל עניין מקצועי יגלה עורך-דין יחס חברי כלפי חברו למקצוע"**. אין עסקין בהגשת "בקשה בכתב", הרי שבעצם מסירת הבקשה לעוה"ד שכנגד, מתוודע האחרון ון להגשת הבקשה לביט

המשפט והן לעובדה שבמני בית המשפט תלויה ועומדת בקשה – אשר יש לו מספר ימים מוגבל להגיב עליה בטרם תינתן בה החלטה. עוה"ד המגיש את הבקשה, יפעל לטובת שולחו "באנמנות ובמסירות" אם ימציא את הבקשה לרצד שכנגד, ובכך ימנע בין השאר מנקיטת הסנקציה שבתקנה 242. ברור גם, כי בית המשפט יוציא מתחת ידיו החלטה מושלמת ומאוזנת יותר, אם יועמד לעיניו טענות שני הצדדים למשפט.

שכיה גם המצב שבעל דין חפץ להגיב על כתב טענות של הרצד שכנגד, על אף שכותב התגובה איננה מעוגנת מפורשות בדין. כך למשל, בעל דין שהגיש בקשת רשות לערער בפלילים, עשוי לבקש להגיב על תשובת בעל הדין שכנגד, על מנת למנוע ממנו עיוות דין. כיצד יוכל בעל הדין לערער על זכותו אם תשובת הרצד שכנגד כלל לא העמדה אליו? כיצד יוכל בית המשפט "לעשות משפט" מקום בו מוצגת בפניו תמונה עובדתית חלקית ומגמתית, במא שלמבקש רשות הערעור תינתן האפשרות לבקש להגיב (ואת כמיוחד לנוכח הוראת הרשם, אשר אינו מחייבת לתמוך את הבקשה או את התשובה בתצהיר, ובכך מתרחות פתח רחב להעלאת טענות עובדתיות).

כפי שקובע בבי השופט ג' קלינג, בספרו **"אתיקה בעריכת דין"** (הרצאה לאור של לשכת עורכי הדין, 2001), הרי שיש להחיל את עקרונות תום הלב בשימוש בזכויות הדיוניות, על עוה"ד המנהל הליכים בבית המשפט (עמ' 475). **"עורך הדין הוא היוס, הוא המנסח והוא הטוען. כל זאת, לעיתים קרובות, מבלי לשתף את הלקוח מראש, והלקוח מסד, אם בכלל, על עניניו של עורך הדין רק לאחר מעשה. בניסוחות אלה החובה לנהוג בתום לב מוטלת על עורך הדין, אם כי בתגובות נושא הלקוח, לכן אם אי בית המשפט מכונן בריוו לחובת הלקוח לתום לב, הרי במופע אמורים הדברים בעורך הדין של אותו בעל דין, במעשיו ובמחלוליו. כבי השופט ג' קלינג מסתמך גם על סעיף 2061 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973, שמבחו החובת בית המשפט העליון את החובה לנהוג בתום לב ובדרך מקובלת על סדרי הדין האזרחי (ראו: ב"ע 305/80 שילה נ' רצקובסקי, פ"ד (הל) 449. לדעתנו, אי המצאת כתב יד לרצד שחושב כביט המשפט, לרצד שכנגד, מהווה מחדל אשר אינו הולם את מקצוע עריכת הדין, בהיותה מסכסל המושג בפני בית המשפט המונע ממנו לעשות משפט כדבעי. מחדל זה עומד לדעתנו גם בניגוד להוראת היסוד המצויה בסעיף 2 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשס"ב-1986 – מסקנתנו המחילה על עוה"ד את חובת ההגינות. הנה כי כן, מסקנתנו נטמנת הן בדרישות הדין הכללי והן בדרישות הדין הספציפי הנוגע לאתיקה המקצועית של עורכי הדין.**

לשירותכם בכל עת,
אילן בומבד, עו"ד
יורד ועדת האתיקה

העובדות:

1. עורך-דין פנה לוועדה והסביר כי לקוחתו אינה עומדת בהכנס תחום על ידיה להשלים שכר טרחתו.
2. עורך הדין הגיש ערעור על החלטת בית הדין האזורי לעבודה שבה נדחתה בקשתו להשתחרר מייצוג הלקוח. כמו כן ביקש עורך הדין לעכב את ביצוע ההחלטה נשוא בקשת הערעור באופן שיוכל שלא להיזקק להגשת סיכומים בהליך המתנהל בבית הדין קמא עד להחלטה בבקשת רשות הערעור.
3. כבי נשיא בית הדין הארצי לעבודה החליט שלא להיעתר לבקשה וזאת מבלי לבקש את תגובת הלקוחה שהיא המשיבה הפורמלית ומשהחליט כך התייתר כמובן הצורך לדון בבקשה לעיכוב ביצוע.
4. כבי נשיא ביה"ד הארצי לעבודה קבע, בין היתר, כי ענין שחרור ייצוג הינו ענין שבשיקול דעתה של הערכאה הדיונית ובית הדין הארצי אינו ממהר להתערב בה להוציא מקרים מיוחדים. כבי הנשיא בחלטתו הסביר כי נחה וזעתו שהמקרה שלפניו אינו נופל בגדר המקרים המיוחדים הנ"ל וכי לא יצאה שגגה מלפני בית הדין קמא.
5. עוד קבע הנשיא כי מן הראוי הוא שעורך-דין הרוצה להתפטר יגיש בקשה מתאימה לכך מוקדם ככל האפשר לפני הבירור שהרי אם יבוא עם בקשתו רק ביום הבירור עלול ביהמ"ש לסרב לו מהטעם כי ההתפתחות תגרום לדחיית המשפט (ראה לענין זה התייחסות נשיא בית המשפט העליון ד"ר י. זוסמן בספר סדרי הדין האזרחי מהדורת 1995 בעמ' 223).

השאלתא:

1. עורך הדין טען בפני הוועדה כי נוצר משבר אמון אישי ומקצועי חריף ביותר בינו ללקוחה וחרף זאת החליט ביה"ד האזורי לעבודה כי עליו להגיש את סיכומי הלקוחה ולקח מחלטה בתשלום המגיע לו (יתרת שכר טרחה) וללא התייחסות למשבר האמון כפי שאף הלקוחה כתבה לבית הדין.
2. שואל עורך הדין האם אכן רשאי בית הדין לאכוף עליו לספק עבודה או שירות אישי ממין השירותים המתבקשים אצלו ובכך לגרום לו חסרון כיס בעוד הלקוחה נמצאת מקבלת שירות ללא שילמה לו המגיע ממנה כשהיא מצויה במעמד של מפרת הסכם – וזאת ללא התייחסות למשבר האמון האישי והמקצועי שבין עורך הדין ללקוחתו.

עמדת ועדת האתיקה:

לנוכח ההחלטה המפורשת של כבי בית הדין אין מנוס כי עוה"ד יגיש הסיכומים ויתבע לאחר מכן את שכר טרחתו מהלקוחה.

העובדות:

1. עורך דין ערך צוואה בשנת 1993 עבור לקוח שיוצג על ידי שנים רבות.
2. עוה"ד לא התמנה כמנהל עזבון המנוח עפ"י צוואתו.
3. עוה"ד לא ייצג בעבר ואינו מייצג כיום את בני משפחת המנוח שהם היורשים עפ"י הצוואה.
4. הלקוח נפטר זה מקרוב ולבני המשפחה מסר עוה"ד עותק מצוואת הלקוח.
5. בת זוגו של המנוח מזה כ-8 שנים ביקשה מעוה"ד כי ייצגה כנגד העזבון.
6. הלקוח, אף שחי עם בת זוגו, היה נשוי לאם ילדיו בעת פטירתו והיה לו ולבת זוגו רכוש משותף לרבות מקרקעין שהזכויות לגבי רשות ע"ש המנוח בלבד.

השאלתא:

האם בנסיבות מקרה זה קיימת מניעה כלשהי כי עוה"ד ייצג את בת הזוג בתביעה לפס"ד הצהרתי כנגד העזבון להצהיר על חלקה של בת הזוג ברכוש המשותף עם המנוח – זאת ללא תקיפת צוואת המנוח?

עמדת הוועדה:

1. הוועדה סברה כי אם הלקוח (המנוח) ראה עצמו כבעלים בשלמות של נכסי העזבון שלגביהם טוענת בת הזוג כי הם בבעלות משותפת שלה ושל המנוח – הרי אין עוה"ד רשאי לייצגה בתביעה נגד העזבון.
2. המדובר במקרה זה בלקוח קבוע שעזבונו "בא בנעלו" עפ"י ס'16(ג) לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) תשמ"ו-1986 וע"כ גם מטעם זה אין עוה"ד רשאי לייצג צד נגד לקוח קבוע שלו.
3. הוועדה הפנתה את עוה"ד לכלל 16(א) לכללים הנ"ל כשהעולה מהם הוא כי אסור לעו"ד להיות במצב שבו קיים חשש כי ייעשה שימוש במידע שהגיע לידיו תוך כדי ייצוג הלקוח. במקרה נשוא השאלתא אכן קיים חשש ממשי לכך.
4. יצוין, לעומת זאת, כי אם המנוח ובת זוגו היו בעלים משותפים בנכסים, הרי לא היתה מניעה כי עוה"ד ייצג את בת הזוג כנגד העזבון שהוא למעשה היורשים. במקרה זה אכן אין ניגוד עניינים בין עמדת הלקוח – המנוח לבין עמדת בת הזוג.

עורך-דין וסוגיית מסירת מסמכים ללקוח

העובדות:

עורך-דין פנה לועדה וביקש לדעת האם הוא מחוייב למסור לבקשת הלקוח את מסמכיו גם באמצעות דיסקט, או שמא רק את מה שמכונה באנגלית Hard Copy – כאשר מדובר בלקוח שכבר אינו עובד עוד עם אותו משרד עורכי דין.

עמדת ועדת האתיקה:

1. הועדה מבחירה כי עפ"י סעיף 10 (א) לחוק השליחות תשכ"ה–1965 זכאי הלקוח לקבל כל דבר וכל נכס המחזיק ע"י עורך הדין ואשר הגיע לידיו במסגרת הטיפול בענינו או כתוצאה מיחסי עורך-דין-לקוח.

2. אם מצוי ברשות עורך הדין תקליטור עם החומר של הלקוח עליו למסור ללקוח. אם החומר מצוי במחשב בלבד על עורך הדין להעתיקו על תקליטור.

3. אם ברשות עורך הדין אין תקליטור כאמור אלא מצוי בידיו חומר מודפס בלבד עליו למסור חומר זה ללקוח.

(32591)

עורך הדין וזכותו לתבוע עד שהוזמן והעיד בביהמ"ש מטעם לקוח

העובדות:

1. עורך-דין ייצג לקוח בתביעה שהוגשה כנגד המוסד לביטוח לאומי.

2. התביעה התייחסה למידת זכאותו של הלקוח לגימלאות המוסד לביטוח לאומי על אף אי רישומו של הלקוח זה כעובד עצמאי במ.ל.ל. ע"י רואה החשבון שלו.

3. במהלך המשפט מסר רואה החשבון תצהיר עדות ראשית אשר אומת ע"י עורך הדין והלה אף נחקר בביהמ"ש בחקירה נגדית על תצהירו.

4. ביה"ד לעבודה הורה על דחיית התביעה ואף דן בסוגיית מהימנות עדות רואה החשבון.

5. כיום מבקש הלקוח להגיש תביעת נזיקין נגד רואה החשבון על כך שלא רשם אותו במ.ל.ל. כעובד עצמאי במועד.

6. עורך הדין פנה לועדה והודיע כי הוא אכן מתעתד להגיש תביעת נזיקין נגד רואה החשבון ושאלתו היא האם קיימת מגבלה אתית מלהגיש תביעה כנגד אותו העד שהעיד כאמור מטעם הלקוח בבית הדין לעבודה.

7. מוסף עורך הדין ומציין כי כללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986 אוסרים על טיפול נגד לקוח (כלל 16 לכללים הני"ל), אך לענין טיפול נגד עד שמסר עדות בתיק שהיה בטיפול עורך-דין לא מצא כל אזהרה.

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה השיבה לפונה כי לדעתה אין פסול בייצוג הלקוח בתביעה נגד רואה החשבון אשר הופיע כעד מטעמו של אותו לקוח.

לדעת הועדה אין במקרה שהועלה כשאילתא משום ניגוד ענינים באשר פרטי עדותו של רואה החשבון ידועים גם ללקוח.

(31994)

עורך הדין כסניגור של נאשם בבי"ד צבאי ומהן מגבלותיו לגבי העסקת חוקר פרטי לשם ראיון מתלוננת ועדיה

העובדות:

1. עורך דין מייצג נאשם בבי"ד צבאי בהקשר לעבירות של מעשים מגונים כשכתב האיטום מבוסס כולו על עדות מתלוננת.

2. מעדויות שונות הקיימות בתיק ומדברים שמוסרים עמיתים ומפקדים של המתלוננת מצטיירת תמונה של מתלוננת עם בעיות אמינות קשות ולכן שכר הנאשם לצורך בירור מעמיק של גירסת המתלוננת שרותי חוקר פרטי.

3. אותו חוקר אמור ליצור קשר עם המתלוננת ובני משפחתה ולברר האם גם בעבר התלוננה על הטרדות מיניות ומהי גירסתה לגבי כתב האיטום.

4. כיום שואל עורך הדין בטרם יאשר לחוקר פרטי את תחילת עבודתו האם קיימת מניעה אתית לשכירת שרות כזה כמבואר לעיל.

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה סבורה כי החוקר הפרטי יכול לשוחח עם בני משפחתה של המתלוננת אך אינו יכול לשוחח עמה באחד מהנושאים הנאים:

1. החוקר אינו רשאי ליצור קשר עם המתלוננת ולברר עימה האם הפרטים המוזכרים בסעיף 2 בפרק העובדות הינם אמת.

2. החוקר הפרטי אינו רשאי ליצור קשר עם המתלוננת ולקבל גירסתה לגבי האירוע נשוא כתב האיטום.

3. החוקר הפרטי אינו רשאי ליצור קשר עם המתלוננת ולברר עימה האם בעבר התלוננה על הטרדות מיניות באירועים נוספים.

(30972)

עורך הדין וכיצד עליו לפעול כשזויפה חתימתו והלוגו של נייר המכתבים שלו

העובדות:

1. עורך-דין פנה לוועדה והודיע כי אדם שהציג עצמו בפניו כמי שקיבל מעורך הדין מכתב דרישה, לכאורה, בשם מרשו שלשם עבור חוב שלו לאותו לקוח.
2. מאחר שעורך הדין לא כתב לאותו אדם כל מכתב ומעולם גם לא שמע אודותיו דבר ביקש עורך הדין מאותו אדם להואיל ולשגר לו עותק המכתב שנתקבל אצלו, כביכול, מעורך הדין.
3. עותק המכתב הנחזה להשלח ממשרד עורך הדין הגיע לידו, אולם מכתב זה מעולם לא הוכן ולא הודפס על ידיו וכל כולו מכית יוצר אחר.
4. להערכת עורך הדין נלקח ממשרדו נייר מכתבים ישן שלו כשה"לוגו" של משרדו צולם ותחת לוגו זה נשלח מכתב התראה לאותו אדם. עוד העיז אותו מכתב גם לדרוש שכ"ט עו"ד בסך — 470 ש"ח כשהחייב מתבקש להעביר את החוב בצירוף שכר הטרחה ישירות לחותם המכתב.
5. עורך הדין ציין לוועדה כי הלוגו של משרדו הוחלף לפני מספר שנים ואין הוא בשימוש כלל, "המדפסת" שבה הודפס המכתב אינה דומה לשלו (הפונטים שונים) וגם סגנון המכתב אינו דומה כלל לסגנון עורך הדין שלא לדבר על כך כי הסגנון מלא שגיאות כתיב והדפסה וגם "החתימה" עליו אינה דומה כלל לחתימת עורך הדין.
6. שואל עורך הדין כיצד עליו לפעול בענין זה שכן הוא מייצג את הלקוח הנ"ל בתיק בי"ד לעבודה בחליץ שטרם הסתיים.

עמדת ועדת האתיקה:

הוועדה השיבה לפונה בדברים הבאים:

1. אין כל מניעה להגיש תלונה במסגרת עפ"י העובדות שצויינו בשאילתא.
2. רשאי עורך הדין לפנות ללקוח בבקשה לקבלת הבהרות, אך עליו לנהוג משנה זהירות בשוחתו עמו ולהימנע מנקיטת לשון איבה.
3. רשאי עורך הדין לחדול מייצוג הלקוח בבית הדין לעבודה.
4. רשאי עורך הדין להציע ללקוח לשחררו מייצוגו וכך ל"יתירת" הצורך לנמק בפני בית הדין את הסיבות לכך.
5. אם הלקוח יסרב, יוכל עורך הדין להגיש בקשה מנומקת לשחרורו מייצוגו.
6. על עורך הדין להודיע לנמען של המכתב כי עליו לפנות ישירות ללקוח. הוועדה אינה רואה מקום בשלב זה למסור לו מידע אודות הזיוף.

(32429)

עורך דין והשימוש בהקלטת שיחה

העובדות:

1. עורך דין פנה לוועדה והודיע כי בדעתו לבחון אפשרות פנייה לערכאות כנגד תברה המספקת מוצרים/שירותים לציבור.
2. עורך הדין קיבל בע"פ מידע מאחד הגורמים האחראים על התמיכה הטכנית באותה חברה העומד כסתירה לתובנתה שבכתב ולכן הוא שוקק, בכפיפות להחלטת ועדת האתיקה, להקליט שיחה עתידית עם אותו נציג שירות בכדי שהחברה לא תוכל להתכחש למצגיה, כפי שנמסרו לו בעל-פה.
3. עורך הדין מבקש לידע אותו האם הקלטה מעין זו אסורה עפ"י כללי האתיקה המקצועית.

עמדת ועדת האתיקה:

הוועדה השיבה לפונה כי אין מניעה לכך שיבצע את ההקלטה המבוקשת וזאת באם הגורם המוקלט אינו לקוחו של עורך הדין וגם אינו בין אלה המאוזכרים בכלל 22 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית), תשמ"ו—1986 וכן כי אין ההקלטה אסורה עפ"י חוק האזנות סתר. (32608)

עורך-דין והמגבלות החלות עליו ככהונתו הציבורית כיו"ר ועד מושב

העובדות:

1. עורך-דין פנה לוועדה והודיע כי לפני כחודשיים ימים פנה אליו לקוח בבקשה כי ייצגו ברכישת משק.
2. הלקוח הציג תנאי ברכישת המשק, דהיינו, שיתקבל אישור עקרוני של ועד האגודה (המושב) להקמת בית אריזה.
3. במקביל עורך הדין שימש כחבר ועד המושב מן השורה (הועד מונה 7 חברים) במושב בו מצוי המשק.
4. לפני זמן קצר בעקבות בחירות שהתקיימו באגודה (המושב) נבחר ונתמנה עורך הדין ליו"ר האגודה.
5. שואל כיום עורך הדין שתי שאלות כדלקמן:
 - א. האם הוא רשאי להוסיף ולייצג את הלקוח ברכישת המשק במושב והאם אין ניגוד אינטרסים המונע המשך ייצוגו של הלקוח.
 - ב. עורך הדין מצוין כי בעיה שעניינה ניגוד אינטרסים, הכוונה למעמדו של עורך הדין כבא כוחו של הלקוח מצד אחד ומאידך ככהונתו כיו"ר ועד האגודה (המושב).

עמדת ועדת האתיקה:

1. הוועדה השיבה לפונה כי לדעתה קיים ניגוד אינטרסים בייצוג הלקוח כלפי ועד המושב וזאת כאשר עורך הדין מכהן כיו"ר האגודה של אותו מושב.
2. הוועדה מפנה את תשומת לב הפונה לכללים 1-3 לכללי לשכת עוה"ד (חברי גופים נבחרים או ממונים) תשכ"ט—1969.

(32389)

סגנון דיבור של עורכי-דין

הכרעת דין

אב"ד:

קובלנה זו עניינה בהתבטאותו של הנאשם כאשר ייצג צד בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב כנגד עו"ד, אשר ייצג את הצד שכנגד – להלן "המתלונן".

בתגובה לדברי המתלונן בהתנגדות לשאלה שנשאל עד בחקירתו, התבטא הנאשם כלפי המתלונן:

"עו"ד הוא שקרן פתולוגי"

מפריטכל בית המשפט שהוגש לנו עולה כי הנאשם שאל עד מסוים את התהליך של מתן התצהיר בפני המתלונן. המתלונן התנגד לשאלה והעלה בפני בית המשפט טענות משלו, בין השאר נטען:

"זה לא נוגע לתביעה ו/או למהימנות כי אם רק לדבריו האישיים המובהקים שלגביהם הובהר מפי בזיון הקודם כי קיימת חקירה משטרית ומוכן בימים אלה כתב אישום בפרקליטות ולגביהן דנה בימים אלה ועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין, בהשעיית החבר מחברותו בלשכה".

לדברים אלה ביקש הנאשם מבית המשפט לרשום את הדברים הבאים:

"עו"ד הוא שקרן פתולוגי. לא מתקיים כל דיון על השעייתו מהלשכה ולא שום חקירת משטרה. לא עומד להיות מוגש נגדו כתב אישום, האיש פשוט עומד פה ומשקר במצח נחושה".

התביעה טוענת בצדק שדברים אלה של הנאשם הינם בלתי מנומסים, בלתי מאופקים, בלתי מרוסנים ובוטים. ושנכנסים לגדר העבירה על כללי האתיקה, אין ספק כי דברים אלה נאמרו לאור הטחת המתלונן בנאשם כפי שהוסבר לעיל – דברים קשים שאשר כשלעצמם לדעתו מהווים התנהגות בלתי הולמת

ביחוד לאור טענת הנאשם בהגנתו וכפי שטען בפני בית המשפט כי אין אמת בדברים אלה.

לאחר שמיעת דברי העד ודברי הנאשם סירר לנו שהייתה קיימת מתיחות ביניהם זמן רב וכי הוטחו ביטויים עולבים משני הצדדים.

שאלה קשה ניצבת בפנינו – מהו הגבול בין חופש הביטוי וזכותו של עורך דין להתבטא במהלך הדיונים בצורה מעליבה ובחוסר נימוס מחד גיסא, לבין כללי לשכת עורכי הדין בדבר יחס של כבוד לצד שכנגד בעת ההתדיינות – כלומר האם יש לראות בכך עבירות על התנהגות בלתי חסרת ומחוסרת דרך ארץ ומחוסרת כבוד לצד שכנגד (סעיף 23, 33 ו-26 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) התשמ"ו 1986.

בטרם אעסוק בשאלה זו בקשתי מהצדדים להתייחס בסיכומיהם לשאלות הבאות:

א. חופש הביטוי של עו"ד בבית המשפט מול כללי לשכת עורכי הדין על התנהגות בלתי חסרת ומחוסרת דרך ארץ כלפי הצד השני.

ב. האם עומדת לנאשם ההגנה של "אמת דיברתי" לפי חוק איסור לשון הרע.

ג. האם עומדת לנאשם חסינות על פי סעיף 13 (5) לחוק איסור לשון הרע.

ד. לאור מה שקדם לדברי הנאשם, האם מן הנכון לבחון את מהות ואופיה של התגובה והאם לאור התנתנות המתלונן עובד לדברי הנאשם יש לראות זאת באופן לא מחמיא.

הגנת "אמת דיברתי"

על פי כללי לשכת עורכי הדין, על עורך דין לנהוג בנימוס ובכבוד כלפי חברו – הצד שכנגד.

לדעתי אין הגנת "אמת דיברתי" עומדת לעורך דין המופיע בבית המשפט ומטיח דברים עולבים ובלתי מנומסים כלפי יריבו ואפילו לדידו כל שאמר הינם אמת לאמיתם.

המשפטי ובקשר אליו.

כמוכן שעל פי סעיף 2 לחוק יסוד, כבוד האדם וחירותו, אין פוגעים בכבודו של אדם באשר הוא אדם, ובנושא זה ראה מאמרו של כבי הנשיא א. ברק, חופש הביטוי ומגבלותיו שפורסם ב"הפרקליט" מ' התשנ"ח 1991 עמ' 5.

בעמ' 12 אומר כבי הנשיא ברק:

"האם משתרע חופש הביטוי גם על ביטוי שיש בו לשון הרע? לדעתי גם התשובה על שאלה זו היא בחיוב. גם ביטוי שיש לו לשון הרע הוא ביטוי שעקרון חופש הביטוי מכסה אותו."

קראתי בעיון את פסק דינה של השופטת המלומדת שושנה אלמגור בתיק א 113736/00 שהתנהלה בין אותם הצדדים ומסכים אני כי בתביעה האזרחית של תביעת פיצויים עומדת לנאשם ההגנה של סעיף 5113) לחוק איסור לשון הרע כפי שהוסבר ע"י כבי השופטת אלמגור. אולם כאשר אנו עוסקים בכללי לשכת עורכי הדין וברחוק לשכת עורכי הדין עלינו לזכור כי מטרת חוקים אלו לשמור על נימוס ואיפוק ביחסים שבין חברים וביחוד כאשר הם מופיעים בפני בית המשפט. אם נתיר לעו"ד המופיע בבית המשפט להתיר את חרצובות לשונו נגד חברו למקצוע המופיע איתו באותו המשפט אנה אנו מגיעים?

בצדק מעירה כבי השופטת אלמגור בפסק דינה:

"בהתחשב בעובדה כי בחוקים אחרים קיימת סנקציה הולמת בין מכה חוק לשכת עורכי הדין התשכ"א – 1961 לבין מכה חוק בתי המשפט (נוסח משולב) התשמ"ד – 1984, הרי שהפגיעה בזכות לשם טוב, העלולה לנבוע מהחלת סעיף 5113) לחוק – אינה עולה כל הנדרש ועל כן סעיף זה עומד גם במידת המידתיות שלפי חוק יסוד, כבוד האדם וחירותו."

אני בדעה כי כללי לשכת עורכי הדין הנוגעים ליחסים בין חברים חל על התנהגות עורכי דין בבית המשפט גם אם סעיף 5113) לחוק איסור לשון הרע נותן להם חיסיון על פי חוק איסור לשון הרע – כפי שסברה כבי השופטת אלמגור בתיק הנ"ל.

כללי לשכת עורכי הדין הדורשים נימוס ואיפוק של חבר למשנהו עדיפים במקרה כמו דן על ההגנה

יש לאבחן בין ההגנה של "אמת דיברתי" בעבירה על חוק איסור לשון הרע אשר במהותו דן בחוצאת דיבה לבין כללי ההתנהגות בין עורכי דין במהלך דיון משפטי – המצויים על כללי נימוס ותרבות דיבור שהיא למעשה עבירה משמעתית על כללי האתיקה.

בעל"ע 9/87 פלוני נגד הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין פ"ד מ"ה (2) עמ' 588 אמר בית המשפט:

"הדרישה לריסון ולסובלנות אין פירושה כי כל התבטאות החורגת מן הנימוס והאיפוק הרצויים תהווה עבירת משמעת. קיים גם תחום שהוא נבחנת "לא יום ולא לילה". ביטויים של בין השמשות ואמירות של בין הערביים, שאמנם אין הם בגדר הרצוי והראוי אך אין הם מגיעים כדי עבירת משמעת."

עלינו לבחון את מהותה ואופייה של התגובה שבאה מצד הנאשם לגבי התנהגותו והתבטאותו של המתלונן שביניה באה התגובה.

עלינו לבדוק היטב את האירועים שקדמו להתבטאותו של הנאשם ואין ספק שלאחר ששמענו את העדויות הגעתי למסקנה כי היחסים שבין הנאשם למתלונן וההתבטאויות ההדדיות העולבות של אחד למשנהו לפני התקיים הדיון בתיק זה בבית הדין האזורי לעבודה, חרגו מן המותר ונגדו התנהגות חברית בין אנשי תרבות וביחוד בין חברים למקצוע.

אמור מעתה, בעת הדיון נשוא הקובלנה, היה קיים מתח רציני בין שני הצדדים כאשר כל אחד מהם אוצר בלב טענות וכעס כלפי משנהו.

התלבטתי קשות האם לא עומדת לנאשם ההגנה של חיסיון על פי סעיף 5113) לחוק איסור לשון הרע.

לאור ע.פ. 546/92 רם דורון נגד טליה טריינינג'ורן שפורסם בפד"י מחוזי כרך תשנ"ד (1) עמ' 441 נקבעו מספר כללים המתווים דרך למציאת איוון בין חופש הביטוי של עורך דין בעת הדיון כלפי חברו או צד בדיון אלא שאם מדובר בחבר למקצוע קיימות ההגבלות של כללי האתיקה של לשכת עורכי הדין.

מאותו פס"ד אנו למדים כי יש חשיבות מרובה להגנה על החופש המוחלט של פרקליט או בעל דין שעה שהם נוטלים חלק בדיון משפטי.

אולם החיסיון הקבוע בסעיף 5113) לחוק איסור לשון הרע אינו מגן על פרסום הנעשה תוך כדי דיון משפטי אלא אם פרסום זה הוא לצורך הדיון

ע"י המתלונן, יכול היה הנאשם להגיב בצורה מרוסנת, למשל: "אין בדברי חברי, שמך של אמת..." וכיו"ב נוסח דברים דומה, שלא היה מביא לידי הרשעה על פי כללי האתיקה.

בשולי הכרעת הדין: זה עתה התקבל פסק דינו של ביהמ"ש העליון, בערעורי לשכת עוה"ד 4444/99, 4446/00, פדי נ"ה (5) ע' 908, בעי 911 ב', אשר נדחו ע"י המשנה לנשיא שי לוי, בנושא התבטאויות המשיב (שם), אשר הוגדרו אמנם כסרות טעם, אך לא עד כדי הפיכתן לעבירה אתית ולפיכך ראה בהם כבי השופט "זוטי דברים".

פסה"ד הנ"ל בהשוואה למקרה שלנו – התבטאות הנאשם לא רק שהיתה סרת טעם, אלא חרגה ע"פ כל אמת מידה, עד כדי עבירה אתית, של התנהגות (התבטאות) בלתי הולמת, כמצויין בכתב הקובלנה.

חב"ד:

הנני מצטרף להכרעת הדין של חברי אבי"ד על כל נמוקיה ומרשיע את הנאשם, אך יחד עם זאת מרצוני להעיר כמה הערות:

מבין אני את הרגשתו של הנאשם בבית הדין האזורי לעבודה כאשר שמע את דברי המתלונן, עו"ד, שלדעתו אינם אמת ואין לי שום סיבה להאמין אחרת, אך תגובתו של הנאשם היתה חריפה מדי, פוגעת מדי ונכנסת בגדר העבירה על כללי האתיקה.

מעשיו ודבריו של המתלונן אינם פחות חמורים מדבריו של הנאשם ואולי יותר כי הם שמשו כסיבה לדברי הנאשם והתגרות בו.

אינני יודע אם הנאשם הגיש תלונה נגד חברו – המתלונן לוועדת האתיקה אך ללא כל קשר אם הוגשה או לא הוגשה תלונה כזו מאחר ודברי המתלונן נרשמו בפרטיכל בית הדין האזורי לעבודה הנני ממליץ בפני ועדת האתיקה לבדור את הענין ולנהוג בהתאם לכללי המתלונן מיזמתה היא.

על פי העובדות שהיו ידועות בטרם הוגשה הקובלנה נגד הנאשם ושלא היתה עליהם מחלוקת נראה לי כי מן הראוי היה להגיש קובלנות מקבילות הן נגד הנאשם והן נגד המתלונן.

הניתנת בחוק איסור לשון הרע. הגנה זו אינה משתרעת על חוק לשכת עורכי הדין והכללים החלים על מקרה כמו דין.

לאחר לבטים לא קלים הגעתי למסקנה כי במקרה דנן בנסיבות המיוחדות של התבטאויות עולבות של הנאשם כלפי חברו לא היו קשורות לדין שהתנהל בין הצדדים ולא היו לצורך הדין עצמו.

הנאשם קרא למתלונן "שקרן פתולוגי" וכפי שהוא הסביר בעדותו התכוון לומר כי שקרן פתולוגי הוא אדם שבאופיו הוא שקרן.

לא ייתכן שעו"ד יתיר לשונו באופן כה ביטה ואפילו במהלך הדין בבית המשפט, ועל כן עבד הנאשם על כללי לשכת עורכי הדין בהם הוא מואשם.

אשר על כן החלטתי להרשיע את הנאשם בעבירות בהן הואשם בקובלנה שאני הופך אותה לחלק בלתי נפרד מהכרעת דין זו.

יחד עם זאת, אני בדעה כי על ועדת האתיקה לנקוט באמצעים משפטיים נגד עו"הד על התבטאויותיו העולבות שהשמיע נגד הנאשם ואשר נרשמו בפרטיכל בית המשפט.

חב"ד:

א. הנני מצטרף לכל נימוקי הכרעת הדין של אבי"ד וכמוהו, גם אני עושה זאת לאחר התלבטות קשה.

ב. התבטאות כלפי המתלונן: "...עו"ד הוא שקרן פתולוגי" חרגה מנורמות התנהגות המצווה על נקיטת לשון מנומסת, מאופקת ומרוסנת בין פרקליטים, לא כל שכן כאשר הנאשם הכתיב (!) את תגובתו לפרטיכל הדין בביה"ד לעבודה, אף אם זו לא באה לעולם אלא בגלל דברים בוטים וכנראה גם לא נכונים, של המתלונן כלפי הנאשם. (רי פסק דינה של כבי השופטת אלמגור בת.א. 113736/00 בפרק ג', המחיל על המתלונן, הנתבע, שם), חזקת העדר תום לב, מכיון "שהנתבע ידע או לא נקט באמצעים סבירים ע"מ לבדוק ולודא כי דבריו אינם אמת..."

ג. גם לטענות המביכות והקשות, שהוטחו כלפיו

עט ואתיקה

(המשך)

עורך הדין וניהול חברה במשרדו העוסקת במסחר

העובדות:

1. עורכת דין הקימה בית ספר וכמסגרתו היא מרצה בתחום התמחותה לנורמים עסקיים פרטיים ומסדיים.
2. עורכת הדין או עורך דין במשרדה משמשים בתפקיד של מנכ"ל בית הספר והיא עצמה הינה יו"ר הדירקטוריון.
3. משרדה של עורכת הדין מספק שירותי מזכירות לבית הספר, אם כי מספר הטלפון, הפקס וכתובת הדואר האלקטרוני שונים מאלו של המשרד.
4. כל שאר הפרטים זהים לחלוטין לפרטי משרדה של עורכת הדין.
5. בית הספר מבצע פעולות פרסום עצמאיות ומזכיר את שמה של עורכת הדין כמקימתו. אם מתקשר גוף המעוניין בהרצאה עונה מזכירת המשרד לטלפון נפרד השייך לבית הספר ומוסרת פרטים בהתאם. משאבי המשרד מנוצלים לצרכי בית הספר.
6. עורכת הדין פנתה לועדה ושאלת האם מהוות הפעולות הנ"ל חברה של כללי האתיקה.

עמדת ועדת האתיקה:

1. הועדה ביררה אצל השואלת האם מנייתה הינה בגין ובהקשר לעורך דין אחר. עורכת הדין השיבה כי המדובר הוא במקרה אישי שלה.
2. לגופו של עניין עמדת הועדה היא כי אין עורכת הדין יכולה לנהל ממשרדה חברה העוסקת במסחר – שהרי עפ"י כלל 4 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986 משרד לעריכת דין לא ישמש למטרות אחרות.

(32156)

עורך הדין והאם קיים חסיון בגין תלונות שהוגשו נגדו ללשכת עו"ד לרבות פסקי דין משמעתיים שניתנו בעניינו

העובדות:

1. משרד עורכי דין (להלן "המשרד") ייצג לקוחה שנתבעה ע"י עורך דין פלוני (להלן "עורך הדין") בתביעת דיבה על דברים שכתבו על ידיה בתלונה שהגישה נגדו לועדת האתיקה ואשר נגנזה ע"י אותה הועדה.
2. עורך הדין טען בתביעתו כנגד הלקוחה על שפגעה פגיעה חמורה בשמו הטוב. עוד טוען עורך הדין כי בגניזת התלונה יש משום בירור ודחיית האמור בה ומהווה לכן הכרעה שיפוטית.

3. בין שאר טענות הלקוחה היא מתכוונת לטעון כי שמו הטוב של עורך הדין כלל לא נפגע משום שלא היה לו שם טוב וזאת היא טענת בהסתמך על פסקי דין והכרעות שיפוטיות שלפיהן הורשע עורך הדין בעבד בעבירות פליליות ובעבירות אתיקה רבות מהשוד שעליו התלוננה נגדו בלשכת עורכי הדין.

4. המשרד מבקש מהועדה לבדור הסוגיות הבאות:
 - א. האם ניתן לקבל מלשכת עורכי הדין פירוט התלונות אשר הוגשו בעבד כנגד אותו עורך-דין ומה היו תוצאותיהן.
 - ב. האם ניתן לקבל מלשכת עו"ד פירוט עבירות פליליות בתן הורשע עו"ד, אף אם לא פורסמו ו/או פורסמו ללא ציון שמו.
 - ג. מהי נפקותה המשפטית של תלונה שנגנזה.

עמדת ועדת האתיקה:

1. הועדה העבירה למשרד עותק מפסק הדין שניתן ע"י בית המשפט העליון בתיק עליו ע"ע 6/88 שניתן בעניינו של עורך הדין בנושא.
2. מעבד ובנוסף לאמור לעיל השיבה הועדה לשאילתא כדלקמן:
 - א. תלונות כנגד עורכי דין הינן חסויות ואין מוסרים פרטים אודותן.
 - ב. פסקי דין משמעתיים אשר אינם מתפרסמים אין לשכת עורכי הדין יכולה להפיצם.
 - ג. פסקי דין שבהם נגזר עונש של השעיה כפועל או הוצאה מהלשכה ניתנים לפרסום וניתן לקבל עותק מהם.
 - ד. ביכולת הפונה לפנות לבית המשפט בבקשה להזמנת עדים והלשכה תפעל כעולה מסעיף 67 א' לחוק.
 - ה. סוגיות נפקותה המשפטית של תלונה הינה שאלה אורחית ואיננה שאלה אתית.

(30231)

עורך הדין ושימוש בקלטת כראייה בהליך משפטי

העובדות:

עורך-דין ביצע הקלטה וכיום הוא מבקש לעשות שימוש בה כראייה בהליך משפטי. עוד מסביר עורך הדין כי הבאת הקלטת כראייה דרושה לו על מנת להוכיח את טענותיו במסגרת סכסוך עסקי הנוגש בינו ובין עורך-דין אחר.

השאלות:

האם בנסיבות המתוארות בפניית עורך הדין עשיית שימוש בקלטת כראייה הינו עבירה על כללי האתיקה.

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה הודיעה לפונה כי הוראות האתיקה חלות גם על עורך-דין המייצג את עצמו והוא גם בעל דין. נוכח האמור לעיל אוסר כלל 22(א) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986, אף על עורך-דין המייצג את עצמו לחקלית את רעהו, עורך הדין הנתבע ואין לעשות שימוש כראייה בהקלטה זו (ראה לענין זה גם כלל 22 (ג) לכללי לשכת עו"ד, (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986).

(30563)